

Ο σχολικός νοσηλευτής στα Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια Λύκεια (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥΛ.)

Δήμητρα Κόνιαρη¹, Γεώργιος Ραφτούλης²

The role of the school nurse

¹PhD, MSc Φιλολόγος- Νοσηλεύτρια,
Διευθύντρια ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥΛ. Λάρισας
²PhD, MSc Πληροφορικής- Διοίκησης
επιχειρήσεων, Διευθυντής 2ου Δημοτικού
Σχολείου Γιάννουλης Λάρισας.

Υποβλήθηκε: 27/07/2023
Επανυποβλήθηκε: 28/03/2025
Εγκρίθηκε: 2/06/2025

Υπεύθυνη αλληλογραφίας:
Δήμητρα Κόνιαρη
e- mail: demyapr81@gmail.com

Το παρόν άρθρο αποτελεί μια προσπάθεια εξέτασης και περαιτέρω διερεύνησης του ρόλου του σχολικού νοσηλευτή στα Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια -Λύκεια της χώρας μας. Ένας θεσμός σχετικά καινούριος για την ελληνική σχολική πραγματικότητα. Καινούριος, μεν αλλά επιτακτικός δε, καθώς η συμβολή του είναι καθοριστική και ουσιώδους σημασίας σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της εφαρμογής εκπαιδευτικών πρακτικών για τη διασφάλιση της ατομικής και δημόσιας υγείας. Ο σχολικός νοσηλευτής πέρα από το ότι μεριμνάει για την άμεση παροχή φροντίδας στους μαθητές που χρήζουν ανάγκης συμβάλλει με τις γνώσεις και τις δεξιότητές του στην προάσπιση και διασφάλιση της σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας των μαθητριών/ών, που με τη σειρά τους οδηγούν στην αύξηση των ακαδημαϊκών επιδόσεων των τελευταίων. Ορμώμενοι από τα παραπάνω, θα προσπαθήσουμε όπως διερευνήσουμε βιβλιογραφικά τον ρόλο και τη σημασία του σχολικού νοσηλευτή σε σχολικές δομές και δη ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στη συνέχεια, θα παρατεθούν οι πολυδιάστατοι ρόλοι στους οποίους καλείται να ανταποκριθεί καθώς αποτελεί, αδιαμφισβήτητα τον συνεκτικό δεσμό με την οικογένεια, με τους υπόλοιπους μαθητές όπως και με το κοινωνικό σύνολο, γενικότερα. Επίσης, μέσα από την παράθεση του νομοθετικού πλαισίου όπως αυτό καθορίζεται από τα σχετικά Φ.Ε.Κ. θα ακολουθήσει η παρουσίαση των προαπαιτούμενων δεξιοτήτων του σχολικού νοσηλευτή μέσα στο σύγχρονο, συνεχώς μεταβαλλόμενο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Τέλος, θα ακολουθήσουν τα σχετικά συμπεράσματα της θεωρητικής ανασκόπησης.

Λέξεις ευρετηρίου: δεξιότητες, ειδική αγωγή, νομικό πλαίσιο, σχολικός νοσηλευτής

Εισαγωγή

Αρχικά, κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει τον πρωταρχικό ρόλο που παίζει η νοσηλευτική, ως κλάδος. Αποτελεί τομέα ζωτικής σημασίας καθώς στοχεύει στην κάλυψη αναγκών, που δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν από το ίδιο το άτομο και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη κι από μέλη της οικογένειάς του ατόμου που χρήζει φροντίδας.^{1,2}

Στις βασικές επιδιώξεις της νοσηλευτικής επιστήμης έγκειται η προσπάθεια προαγωγής της υγείας, αρχικά του πάσχοντος ατόμου καθώς και η έγκαιρη πρόληψη της ασθένειας. Δεν πρέπει να παραλείψουμε την αντιμετώπιση των οποιονδήποτε δυσχερειών καθώς και τις προσπάθειες επιτυχούς αποκατάστασης του ατόμου.^{3,4}

Στο σημείο αυτό παρατίθεται ο ορισμός της Υγείας όπως αυτό διατυπώθηκε ολοκληρωμένα από του καταστατικό του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας το 1946. Βάσει αυτού: «Υγεία είναι η κατάσταση πλήρους φυσικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι απλά η απουσία νόσου ή αναπηρίας». Με άλλα λόγια η ουσία της υγείας συνοψίζεται στην ικανότητα του ατόμου όπως ανταποκρίνεται στους ρόλους της κοινωνικής ζωής που του έχουν ανατεθεί.

Πέρα από τη χρησιμότητα της νοσηλευτικής ως επιστήμης, κανείς δεν δύναται να αμφισβητήσει την αναγκαιότητα ουσιαστικής ύπαρξής της στις σχολικές μονάδες και δη στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, η σχολική νοσηλευτική, που αποτελεί όχι απλώς εξειδικευμένο κλάδο της νοσηλευτικής αλλά έναν τομέα επιστημονικού ενδιαφέροντος, ασχολείται με την προαγωγή της υγείας των μαθητριών/ών με απώτερο στόχο την αύξηση του προσδόκιμου ορίου ηλικίας του μαθητικού πληθυσμού. Ειδικότερα, στο πλαίσιο αυτό ο ρόλος του σχολικού νοσηλευτή έγκειται στην παροχή ολοκληρωμένων και εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και υπηρεσιών σε μαθήτριες/ές με προβλήματα μάθησης και θέματα υγείας. Καθοριστικής σημασίας είναι η παροχή ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης και ανεξάρτητης διαβίωσης.⁵

Ο σχολικός νοσηλευτής οφείλει όπως συνδράμει στην προαγωγή της υγείας μέσω της εξασφάλισης ενός υγιούς περιβάλλοντος και ολοκληρωμένων υπηρεσιών σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.⁶

Νομικό πλαίσιο ειδικής αγωγής κι εκπαίδευσης

Η επιστήμη της σχολικής νοσηλευτικής στην Ελλάδα απέκτησε ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω, πρωταρχικά, του αμέριστου ενδιαφέροντος και της συνεχούς ευαισθη-

τοποίησης της ελληνικής πολιτείας για την ευαίσθητη αυτή μερίδα ατόμων, με ειδικές εκπαιδευτικές που στοχεύει στην προώθηση και προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι η ελληνική πολιτεία με σχετικούς νόμους και εγκυκλίους (που θα αναλυθούν παρακάτω) περιγράφει λεπτομερώς τον ρόλο και τα καθήκοντα του σχολικού νοσηλευτή. Επιπροσθέτως, ο σχολικός νοσηλευτής υπάγεται στο ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό μιας σχολικής μονάδας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.⁷

Το 1906, αρχίζουν να διαφαίνονται στους κόλπους της ελληνικής κοινωνίας οι πρώτες προσπάθειες σχετικά με την ειδική αγωγή κι εκπαίδευση.⁸ Η χρονική περίοδος από το 1900 έως το 1950 αποτελεί την περίοδο της φιλανθρωπίας. Το διάστημα 1950 έως το 1970, για μια περίπου εικοσαετία, αποτελεί για τα ελληνικά δεδομένα το διάστημά της με χαρακτηριστικά δείγματα ατομικής και ιδιωτικής προσπάθειας σχετικά με τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Σημαντικά βήματα σχετικά με τον ευαίσθητο αυτό τομέα παρατηρούνται από την ελληνική κοινωνία εφεξής και μέχρι τις μέρες μας όπου διακρίνονται από προσπάθειες παροχής ίσων ευκαιριών.

Ειδικότερα, ο νόμος 4397/1929/Φ.Ε.Κ. 309/Α/24-08-1929 αποτελεί την πρώτη προσπάθεια θέσπισης ειδικής αγωγής στην Ελλάδα.¹⁰ Με βάση το άρθρο 6, παρ. 1 του προαναφερθέντος νόμου οι μαθητές με αναπηρία αναφέρονται «πνευματικώς ανώμαλοι παιδιά». Και συνεπώς δε δύναται να φοιτούν στο δημοτικό σχολείο. Στο άρθρο 11, παρ. 1 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι οι ανωτέρω μαθήτριες/ές δύναται όπως παρακολουθήσουν κάποια ειδική τάξη ή σχολείο, με την προϋπόθεση ύπαρξης επαρκούς αριθμού μαθητών.⁹

Ο νόμος 453/1937 κάνει λόγο «περί ιδρύσεως σχολείων ανωμάτων και καθυστερημένων παιδών».¹⁰ Καθοριστικής σημασίας βήμα αποτελεί η προσπάθεια της Ρόζα Ιμβριώτη όπως ιδρυθεί στην Καισαριανή της Αττικής το πρώτο, για τα ελληνικά δεδομένα ειδικό σχολείο «προς σωματική, πνευματική και ηθική περίθαλψη των ανωμάτων και καθυστερημένων παιδιών». Πρωτοπορία της εποχής αποτελεί το γεγονός πως οι εκπαιδευτικοί στόχοι αυτού του σχολείου δεν διαφέρουν από εκείνους ενός σχολείου γενικής εκπαίδευσης.¹¹

Σταθμό, όμως στην ελληνική ειδική αγωγή και εκπαίδευση αποτελεί ο νόμος 1143/1981 «Περί ειδικής αγωγής, ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, απασχόλησης και κοινωνικής μερίμνης των αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων τινών εκπαιδευτικών διατάξεων».¹² Πρώτη φορά για την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα τίθεται ο όρος της ειδικής αγω-

γής καθορίζοντας τους στόχους και το αντικείμενό της καθώς και το κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό. Με βάση το άρθρο 2, παρ. 2 οι «αποκλίνοντες εκ του φυσιολογικού» μαθητές δύνανται όπως συμπληρώσουν την υποχρεωτική φοίτησή τους μέχρι να συμπληρώσουν το 17ο έτος της ηλικίας τους.

Η ολοκληρωμένη και σφαιρική ανάπτυξη των μαθητών για την ομαλή ένταξή τους στην εργασία και στην ευρύτερη αποδοχή από το κοινωνικό σύνολο καθορίζεται με τον νόμο 1566/1985: «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις». Για πρώτη φορά γίνεται λόγος «άτομα που έχουν ειδικές ανάγκες».¹³

Με βάση το Νόμο 2817/2000: «Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις» (άρθρο 1) ο σκοπός και το άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, «θεωρούνται τα άτομα που έχουν σημαντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής εξαιτίας σωματικών, διανοητικών, ψυχολογικών, συναισθηματικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων».¹⁴

Ειδικότερα, όπως παρατίθεται στο συγκεκριμένο νόμο, της παραπάνω κατηγορίας είναι τα ακόλουθα άτομα που

- Έχουν νοητική ανεπάρκεια ή ανωριμότητα,
- Έχουν ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες) ή ακοής (κωφοί, βαρήκοοι).
- Έχουν σοβαρά νευρολογικό ή ορθοπεδικά ελαττώματα ή προβλήματα υγείας,
- Έχουν προβλήματα λόγου και ομιλίας,
- Έχουν ειδικές δυσκολίες στη μάθηση, όπως δυσλεξία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία.
- Έχουν σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες και όσοι παρουσιάζουν αυτισμό και άλλες διαταραχές ανάπτυξης.

Στον ίδιο νόμο (άρθρο 2), για την κάλυψη της ανάγκης διάγνωσης και υποστήριξης των ατόμων με αναπηρία ιδρύονται τα Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΚΔΑΥ).

Θεμέλιο λίθος αποτελεί ο νόμος 3699/2008: «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», όπου στο άρθρο 1 καθορίζεται ο σκοπός της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης. Αναλυτικότερα, βάση του παραπάνω νόμου: «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ) είναι το σύνολο των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών στους μαθητές με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η πολιτεία δεσμεύεται να κατοχυρώνει και να αναβαθμίζει διαρκώς τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ως αναπόσπαστο μέρος της υποχρεωτικής και δωρεάν

δημόσιας παιδείας και να μεριμνά για την παροχή δωρεάν δημόσιας ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στους αναπήρους όλων των ηλικιών και για όλα τα στάδια και τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Δεσμεύεται επίσης να διασφαλίζει σε όλους τους πολίτες με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ίσες ευκαιρίες για πλήρη συμμετοχή και συνεισφορά στην κοινωνία, ανεξάρτητη διαβίωση, οικονομική αυτόαρκεια και αυτονομία, με πλήρη κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους στη μόρφωση και στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη».¹⁵

Στο άρθρο 3, παρ. 1 του ίδιου νόμου «μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θεωρούνται όσοι για ολόκληρη ή ορισμένη περίοδο της σχολικής τους ζωής εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης εξαιτίας αισθητηριακών, νοητικών, γνωστικών, αναπτυξιακών προβλημάτων, ψυχικών και νευροψυχικών διαταραχών οι οποίες, σύμφωνα με τη διεπιστημονική αξιολόγηση, επηρεάζουν τη διαδικασία της σχολικής προσαρμογής και μάθησης. Στους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συγκαταλέγονται ιδίως όσοι παρουσιάζουν νοητική αναπηρία, αισθητηριακές αναπηρίες όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες με χαμηλή όραση), αισθητηριακές αναπηρίες ακοής (κωφοί, βαρήκοοι), κινητικές αναπηρίες, χρόνια μη ιάσιμα νοσήματα, διαταραχές ομιλίας, λόγου, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (φάσμα αυτισμού), ψυχικές διαταραχές και πολλαπλές αναπηρίες. Στην κατηγορία μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες δεν εμπίπτουν οι μαθητές με χαμηλή σχολική επίδοση που συνδέεται αιτιωδώς με εξωγενείς παράγοντες, όπως γλωσσικές ή πολιτισμικές ιδιαιτερότητες».

Επιπλέον, στο άρθρο 4 ορίζονται τα ακόλουθα «οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες διερευνώνται και διαπιστώνονται από τα ΚΕΔΔΥ, την Ειδική Διαγνωστική Επιτροπή Αξιολόγησης (ΕΔΕΑ) και τα πιστοποιημένα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα (ΙΠΔ) άλλων Υπουργείων».

Στο άρθρο 6 καθορίζεται λεπτομερώς η φοίτηση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ειδικότερα:

«Οι μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να φοιτούν: α) Σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, εφόσον πρόκειται για μαθητές με ήπιες μαθησιακές δυσκολίες, υποστηριζόμενοι από τον εκπαιδευτικό της τάξης, ο οποίος συνεργάζεται κατά περίπτωση με τα ΚΕΔΔΥ, με τους σχολικούς συμβούλους γενικής και ειδικής εκπαίδευσης και τους συμβούλους ΕΕΠ. β) Σε σχολική τάξη

του γενικού σχολείου, με παράλληλη στήριξη- συνεκπαίδευση, από εκπαιδευτικούς ΕΑΕ, όταν αυτό επιβάλλεται από το είδος και το βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών. γ) Σε ειδικά οργανωμένα και κατάλληλα στελεχωμένα Τμήματα Ένταξης (ΤΕ) που λειτουργούν μέσα στα σχολεία γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης».

Συνέχεια του άρθρου 6, παρ.2: «Μαθητές που δεν αυτοεξυπηρετούνται φοιτούν ή σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ ή σε σχολεία της γενικής εκπαίδευσης ή σε ΤΕ με την ανάλογη στήριξη και την παρουσία Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (ΕΒΠ), ανάλογα με το είδος της αναπηρίας τους και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που απορρέουν από αυτή».

Με βάση το νόμο 4186/2013: «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις», άρθρο 28, κεφάλαιο Ζ ως δομές της δευτεροβάθμιας ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης αναφέρονται οι κάτωθι:

α) Τα Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια (ΕΕΓ), στα οποία εγγράφονται απόφοιτοι δημοτικού σχολείου γενικής ή ειδικής εκπαίδευσης και στα οποία η φοίτηση περιλαμβάνει πέντε τάξεις. Στα γυμνάσια αυτά εφαρμόζεται πρόγραμμα για την ολοκλήρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης και την παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης.

β) Τα Ειδικά Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΕΛ), στα οποία εγγράφονται απόφοιτοι του Επαγγελματικού Γυμνασίου και των Ειδικών και Γενικών Γυμνασίων και Λυκείων.

γ) Τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.), στα οποία η φοίτηση διαρκεί 6 χρόνια. Σε αυτά εγγράφονται απόφοιτοι δημοτικών σχολείων γενικής ή ειδικής εκπαίδευσης καλύπτοντας την υποχρεωτικότητα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. είναι σχολικές μονάδες διαβαθμισμένες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.¹⁶

Ο νόμος 4327/2015 «Επείγοντα μέτρα για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις», αναφέρεται στη στελέχωση των ειδικών σχολικών μονάδων.¹⁷

Φ.Ε.Κ. 2055/26-04-2022

Στο Φ.Ε.Κ. 2055/26-04-2022: Τροποποίηση της Υ.Α. 88348/Δ3/ 30-05-2018 «Καθήκοντα και αρμοδιότητες των κλάδων ΠΕ25 Σχολικών Νοσηλευτών και του κλάδου ΔΕ01 Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού στα σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Γενικής και Επαγγελματικής εκπαίδευσης» ορίζονται τα ακόλουθα για το ρόλο του σχολικού νοσηλευτή.¹⁸

«Υποστηρίζει όλους τους/τις μαθητές/τριες της σχολικής μονάδας τοποθέτησης του/της, όπως και της τυχόν συστεγαζόμενης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εισηγη-

τικό μέρος του παρόντος άρθρου, λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του Ατομικού Δελτίου Υγείας Μαθητή (ΑΔΥΜ) σύμφωνα με τα οριζόμενα στην υπό στοιχεία Φ6/304/75662/Γ1/15-05-2014 κοινή υπουργική απόφαση (Β' 296) και τηρώντας γι' αυτούς/ες όλες τις περιγραφόμενες διαδικασίες του παρόντος άρθρου ανεξαρτήτως υφιστάμενης ή μη εγκριτικής απόφασης υποστήριξης από σχολικό νοσηλευτή».

Σχολικός νοσηλευτής σε ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ.

Όπως, προέκυψε από την παραπάνω καταγραφή του νομικού πλαισίου περί ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, διαφαίνεται ξεκάθαρα ο πολυδιάστατος και πολυσήμαντος ρόλος του σχολικού νοσηλευτή. Ειδικότερα: Ο σχολικός νοσηλευτής αποτελεί μέλος του προσωπικού της εκάστοτε σχολικής μονάδας καθώς είναι μέλος του Ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού (Ε.Ε.Π.). Η παραπάνω αρμοδιότητα τον καθιστά συμμετόχο στις συλλογικές αποφάσεις του συλλόγου των διδασκόντων που οδηγούν στην εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας ενός ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. Αποτελεί το μοναδικό προσωπικό της εκάστοτε σχολικής μονάδας που έχει πρόσβαση στο ατομικό ιατρικό απόρρητο της/ου μαθήτριας/ή που χρήζει της δέουσας φροντίδας. Η παραπάνω ενέργεια του δίνει τη δυνατότητα όπως έχει σφαιρική εικόνα της κλινικής κατάστασης του πάσχοντος μαθητή.^{19, 20, 21}

Ο σχολικός νοσηλευτής είναι αυτός που είναι, αρχικά υπεύθυνος για την παροχή άμεσης φροντίδας στους πάσχοντες μαθητές. Είναι εκεί να μεριμνήσει σε περιπτώσεις τραυματισμών καθώς και να αξιολογήσει των κατάσταση του μαθητή. Βασικό στοιχείο αποτελεί η άμεση επικοινωνία του σχολικού νοσηλευτή με τους γονείς/κηδεμόνες. Συνεπώς, ο σχολικός νοσηλευτής είναι αυτός που «ηγείται υγειονομικά» της σχολικής μονάδας.²²

Επιπροσθέτως, λόγω της ειδικότητάς του, ο σχολικός νοσηλευτής, είναι αυτός που δύναται να χορηγήσει τη δέουσα φαρμακευτική αγωγή στην/ον μαθήτρια/ή κατόπιν ιατρικής υποδείξεως. Όλες οι παραπάνω δυνατότητας, τον καθιστούν ικανό ώστε να δύναται να αντιληφθεί ευκολότερα την μαθησιακή του ικανότητα και την ακαδημαϊκή του επίδοση καθώς διακρίνεται από μεγαλύτερο βαθμό προσωπικής ενσυναίσθησης.²³

Σύμφωνα με τους Wainwright και συν.²⁴, βασικοί παράμετροι επιτυχίας του ρόλου του νοσηλευτή είναι: α) Η εξασφάλιση της υγείας των μαθητριών/ών και η προώθηση της ατομικής τους ανάπτυξης και ευημερίας, β) Η προάσπιση της υγείας των πασχόντων ατόμων, γ) Η αρμοδιότητά τους ως συνεκτικό δεσμό με τις/ους μα-

θήτριες/ές και δ) Η παροχή στήριξης στην οικογένεια.^{25,26}

Ο ρόλος, βέβαια του σχολικού νοσηλευτή δεν περιορίζεται μόνο στην παροχή φροντίδας στους υπό ανάγκη μαθητές αλλά διευρύνεται και στην παροχή συμβουλών υγείας στο υπόλοιπο σχολικό προσωπικό και τις οικογένειες των μαθητριών/ών.²⁷

Επιπλέον, ο σχολικός νοσηλευτής σε μια μονάδα ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. είναι σε θέση να ελέγχει και να επιτηρεί την υγεία των μαθητών παραπέμποντας, όταν αυτό χρειάζεται, τους πάσχοντες μαθητές στον αρμόδιο γιατρό. Λόγω, επιπροσθέτως, της θέσης τους, μπορούν να έρχονται σε επαφή με τους κατάλληλους επαγγελματίες υγείας για την προώθηση και διασφάλιση της υγείας των μαθητών.²⁸

Στο σημείο αυτό δεν πρέπει να παραληφθεί το γεγονός ότι ο σχολικός νοσηλευτής είναι στο ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. ώστε να προλαμβάνει και να εντοπίζει μαθητές με κάποιο πιθανό υποκείμενο ιατρικό θέμα παραπέμποντάς τους στους αρμόδιους γιατρούς.²⁹

Βασική, ακόμη, φροντίδα του σχολικού νοσηλευτή αποτελεί η παρακολούθηση της σωματικής και συναισθηματικής υγείας των μαθητών μέσω του ελέγχου των απαιτούμενων εμβολιασμών και της προσπάθειας αποφυγής και περιορισμού μολυσματικών ασθενειών. Είναι ο καθ' όλα αρμόδιος για την παρακολούθηση κι εποπτεία ασφάλειας του περιβάλλοντος χώρου.

Στη σύγχρονη κοινωνία, η ύπαρξη σχολικού νοσηλευτή σε μονάδες ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. κρίνεται βαρύνουσα σημασίας καθώς προάγει την υγεία των μαθητών. Ειδικότερα, εκπαιδεύει και βοηθάει τους μαθητές πάνω σε θέματα διατροφής, καπνίσματος, πρόληψης σεξουαλικών μεταδιδόμενων νοσημάτων καθώς και αποφυγής ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης.³⁰

Ακόμη, αξίζει να προσθέσουμε ότι ο σχολικός νοσηλευτής συνδράμει στην εφαρμογή και υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων αγωγής υγείας. Μέσω των προγραμμάτων αυτών προωθείται και προάγεται η σχολική υγεία, προστατεύεται η συνολική υγεία και περιορίζονται οι μολυσματικές ασθένειες.³¹

Ειδικότερα, σε ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. που υπάρχει μαθητής με διαβήτη, ο σχολικός νοσηλευτής οφείλει να παρακολουθεί συνεχώς το σάκχαρο του μαθητή καθώς και τις αιματολογικές του εξετάσεις. Σε ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. με διαβητικό μαθητή, ο σχολικός νοσηλευτής, χρειάζεται να εκπαιδεύει το διδακτικό και λοιπό προσωπικό της σχολικής μονάδας, ώστε το προσωπικό να είναι σε θέση να χειρίζεται άμεσα κάποιο υπογλυκαιμικό επεισόδιο μέχρι να κληθεί ο σχολικός νοσηλευτής. Ο σχολικός νοσηλευτής είναι αυτός που αποτελεί τον σύνδεσμο με τους γονείς,

το προσωπικό του σχολείου καθώς και τους επαγγελματίες υγείας. Κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις θα υπήρχε και σχετική αύξηση της ακαδημαϊκής επίδοσης του μαθητή.³²

Οι McClanahan & Weismuller³³ καθόρισαν τα βασικά χαρακτηριστικά ενός σχολικού νοσηλευτή που συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Συνεργασία, για την επίτευξη του κοινού στόχου που είναι η φροντίδα του μαθητή.
- Επικοινωνία, με την οικογένεια και τους επαγγελματίες υγείας για την παροχή αποτελεσματικής φροντίδας.
- Σχεδιασμός της κατάλληλης και εξατομικευμένης φροντίδας.
- Καθολικός και αέναος συντονισμός
- Ύπαρξη κατάλληλης εμπειρίας μέσω της κλινικής εικόνας
- Γνώση χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών
- Δυνατότητα παροχής των απαραίτητων υπηρεσιών για τη μείωση του κόστους υγειονομικής περίθαλψης.

Δεξιότητες σχολικού νοσηλευτή

Παραπάνω, αναλύθηκαν τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες ενός σχολικού νοσηλευτή σε μια μονάδα ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. Προκειμένου, όμως να στεφθεί από επιτυχία το έργο του, που αποσκοπεί στη φροντίδα της υγείας μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ο σχολικός νοσηλευτής πρέπει να διακρίνεται από επικοινωνιακές δεξιότητες ώστε να είναι σε θέση να κατανοεί τη γλώσσα του σώματος.

Βασική δεξιότητα ενός σχολικού νοσηλευτή αποτελεί ο σεβασμός της προσωπικότητας και της διαφορετικότητας των υπό μελέτη μαθητών. Ο σχολικός νοσηλευτής οφείλει να διακρίνεται από ηθικές και διαπολιτισμικές αξίες καθώς ζούμε σε μια δημοκρατική και πολυπολιτισμική κοινωνία με μεγάλες ροές μεταναστών και προσφύγων.³⁴

Η ενσυναίσθηση και η προσπάθεια ομαλούς ένταξης όλων των μαθητριών/ών στο σχολικό περιβάλλον αποτελούν καθοριστικής σημασίας «όπλα» στο δύσκολο αυτό εκπαιδευτικό του έργο. Για την επίτευξη όλων των παραπάνω στόχων θα πρέπει να «χτίσει» μια σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης με τους μαθητές και τις οικογένειές τους μέσω της «σύναψης» ενός «υγιούς» συμβολαίου.^{35,36}

Η πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού και της σχολικής βίας μέσω του περιορισμού του bullying εντάσσεται στις βασικές δεξιότητές του. Η πρόληψη από μεταδοτικές ασθένειες και η διατήρηση ενός καθαρού περιβάλ-

λοντος αποτελούν τον θεμέλιο λίθο του έργου του.³⁷

Συμπερασματικά, ο σχολικός νοσηλευτής, πρέπει να είναι σε θέση να εκτιμά τη κατάσταση του μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες λαμβάνοντας πάντα υπόψη το ιατρικό ιστορικό του παιδιού σε συνδυασμό με το οικογενειακό του περιβάλλον. Κατόπιν συγκεντρώσεως και μιας πρώτης αξιολογήσεως του αποτελέσματος, οφείλει όπως προχωρήσει στον σχεδιασμό ενός πλάνου δράσης που θα του επιφέρουν τα κατάλληλα αποτελέσματα. Το βασικότερο βήμα είναι η εφαρμογή του πλάνου και η αξιολόγηση των αρχικών στόχων και αποτελεσμάτων.^{38, 39}

Συμπεράσματα

Από την παραπάνω βιβλιογραφική ανασκόπηση οδηγούμαστε αναντίρρητα στο συμπέρασμα ότι ο τομέας της υγείας και ο τομέας της εκπαίδευσης βρίσκονται σε σχέση αλληλεξάρτησης. Όσο πιο στενή είναι η συνεργασία ανάμεσα στην οικογένεια, το προσωπικό της σχολικής μονάδας, τον μαθητή και τους επαγγελματίες υγείας, τόσο πιο αποδοτική θα καταστεί η εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.⁴⁰

Για να είναι αποτελεσματική και αποδοτική αυτή η σχέση χρειάζεται η παρουσία σχολικών νοσηλευτών σε μονάδες ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η ειδική αγωγή και εκπαίδευση είναι, αναντίρρητα, ο τομέας που στοχεύει στην ομαλή ένταξη των μαθητών μέσω της άρσης της περιθωριοποίησής τους. Κάθε μα-

θητής, ανεξαρτήτων εκπαιδευτικών ιδιοτεροτήτων έχει το αναφαίρετο δικαίωμα της εκπαίδευσης και της μάθησης. Στο πλαίσιο αυτό προβάλλει καταλυτικός ο ρόλος του σχολικού νοσηλευτή και δη σε μονάδες ειδικής αγωγής.⁴¹

Οι σχολικοί νοσηλευτές των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. αποτελούν το «δίκτυο» ασφαλείας των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς είναι σε θέση να γεφυρώσουν το χάσμα ανάμεσα στην υγεία και την παιδεία. Μπορούν να συντελέσουν στην οργάνωση και υλοποίηση δράσεων και σχεδίων πρόληψης και προαγωγής της υγείας των μαθητών και του κοινωνικού συνόλου, γενικότερα.

Μέσα από τις γνώσεις και δεξιότητές τους είναι σε θέση να διαχειρίζονται χρόνιες ασθένειες προωθώντας και ενισχύοντας την υγεία των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και ενισχύοντας τις ακαδημαϊκές τους επιδόσεις.⁴²

Η προώθηση του θεσμού του σχολικού νοσηλευτή στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αποτελεί, ευτυχώς, πραγματικότητα συμβάλλοντας τα βέλτιστα στην προαγωγή της υγείας των ειδικών μαθητών των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. Η ύπαρξή τους στους κόλπους των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. παρέχει ασφάλεια τόσο στους μαθητές που χρήζουν φροντίδας, όσο και στην οικογένεια και τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας. Ο σεβασμός της μοναδικότητας και της διαφορετικότητας του κάθε μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αποτελεί την «πεμπουσία» της δουλειάς τους.⁴³

ABSTRACT

The school nurse at the Unified Special Vocational High Schools

Dimitra Konari¹, Georgios Rafoutlis²

¹PhD, MSc Philologist-Nurse, Director of EN.E.E.GY.L. Larissa

²PhD, MSc in Information Technology-Business Administration, Director of the 2nd Primary School of Giannouli, Larissa,

This article is an attempt to examine and further investigate the role of the school nurse in the Unified Special Vocational High Schools of our country. A relatively new institution for the Greek school reality. New, on one hand, but imperative, as its contribution is decisive and has essential importance in special education secondary school units as through the implementation of educational practices the school nurse can ensure the individual and public health. The school nurse, Not only cares to provide immediate care to students in need, but, also contributes with his/her knowledge and skills to protection and assurance of the physical and mental integrity of students, as well as it leads to an increase in academic performance of the last ones. Taking into account all the above factors, we will try to investigate bibliographically the role and importance of the school nurse in school structures, especially in

special secondary education schools. Also, through the presentation of the legislative framework as determined by the relevant Government Gazettes, the presentation of the pre-requisite skills of the school nurse within the modern, constantly changing educational environment will follow. Finally, the relevant conclusions of the theoretical review will follow.

Key-words: *skills, special education, legal framework, school nurse*

✉ **Corresponding Author:** Dimitra Konari, e-mail: demyapr81@gmail.com

Βιβλιογραφία

1. Λουραντάκη, Ι., Κατσαλιάκη, Κ. Η διεύρυνση του επαγγελματικού ρόλου των νοσηλευτών στην Ελλάδα. *Αρχαία Ελληνικής Ιατρικής*, 2017, 34(2):191-206
2. Μιλτιάδης, Χ., Λάππα, Ε. Διερεύνηση κινήτρων μείωσης της πρόθεσης αποχώρησης των νοσηλευτών σε περίοδο οικονομικής κρίσης. *Αρχαία Ελληνικής Ιατρικής*, 2021, 38(2):261-267
3. Αδάμου, Ε., Γιακουμιδάκης, Κ., Καδδά, Ο., Αργυρίου, Γ., Καπάδοχος, Θ., Βασιλόπουλος, Γ., Μαρβάκη, Χ. Διερεύνηση του ρόλου των νοσηλευτών στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας. *Το βήμα του Ασκληπιού*, 2011, 10(2), 221-239.
4. Λουραντάκη Ι., Κατσαλιάκη Κ. Η παγκόσμια διεύρυνση του επαγγελματικού ρόλου των νοσηλευτών. *Αρχαία Ελληνικής Ιατρικής*, 2017, 34(3):303-320
5. Del Puente, A., Esposito, A., Lombardi, V., Bova, A., Zecca, R., & Torella, R. The complex interplay between health services administration, health professionals and patients. A challenge to take up. *Recenti Progressi in Medicina*, 2013;104(2), 49-53.
6. Cluskey, M., Schwend, K. The Role of the School Nurse in Special Education Interdisciplinary Connections to Special Education: KeRelated Professionals Involved, 2015, 30B, 1-18: Emerald Group Publishing Limited.
7. Καρασαββίδης Σ. Ο Θεσμός των Σχολικών Νοσηλευτών στην Ελλάδα. *Κυπριακά Νοσηλευτικά Χρονικά*, 2004, 5(1), 21-28.
8. Χαρίση Α., Ηλιάδου-Τάχου Σ., Αναστασίου Δ. Οι Απαρχές της Εκπαίδευσης των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην Ελλάδα τις Πρώτες Δεκαετίες του 20ου αιώνα. Ο Ρόλος του Λαμπαδάριου και της Παιδολογίας. *Θέματα Ιστορίας της Εκπαίδευσης*, Αθήνα 2012, Εκδ. Ίων, τ. 10, σελ. 59-75. -75
9. Νόμος 4397/1929- Φ.Ε.Κ. 309/Α/24-08-1929. Περί στοιχειώδους εκπαίδευσης.
10. Νόμος αναγκαστικός 453/1937
11. Ιμβριώτη, Ρ. Η εργασία του πρότυπου ειδικού σχολείου Αθηνών (1937-1938). *Σχολική Υγιεινή*, 1938, 3(18019), 17-30.
12. Νόμος 1143/1981- ΦΕΚ 80/Α/31-3-1981. Περί ειδικής αγωγής, ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, απασχολήσεως και κοινωνικής μερίμνης των αποκλεισμένων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων τινών εκπαιδευτικών διατάξεων.
13. Νόμος 1566/1985- ΦΕΚ 167/Α/30-09-1985. Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.
14. Νόμος 2817/2000- ΦΕΚ 78/Α/14-3-2000. Εκπαίδευση ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις.
15. Νόμος 3699/2008 : Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
16. Νόμος 4186/2013- ΦΕΚ 193/Α/17-9-2013. Αναδιάρθρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις.
17. Νόμος 4327/2015- ΦΕΚ 50.Α.14-5-2015. Επείγοντα μέτρα για τη πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση και άλλες διατάξεις.
18. ΦΕΚ 2055/26-04-2022, Υ.Α. 88348/ΔΕ/30-5-2018. Καθήκοντα και αρμοδιότητες των κλάδων ΠΕ25 σχολικών νοσηλευτών στα σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης.
19. Godin G, Bélanger-Gravel A, Eccles M, Grimshaw J. Health-care professionals' intentions and behaviours: a systematic review of studies based on social cognitive theories. *Implement Sci.* 2008;3:36. Published 2008 Jul 16.
20. Pohlman KJ. Nursing discipline: demystifying the process. *J Sch Nurs.* 2003;19(1):52-57.
21. Rowe A, Hogarth A. Use of complex adaptive systems metaphor to achieve professional and organizational change. *J Adv Nurs.* 2005;51(4):396-405.
22. Blessing SA, Mendonca LL. The Healthy Menu Project: Role of the School Nurse: Youth-Adult Shared Partnerships Help Change a School Lunch Menu. *NASN Sch Nurse.* 2019;34(6):335-339.
23. Fauteux N. Embracing a Role from Nursing's Past. *Am J Nurs.* 2020;120(5):65-68.
24. Angus JE, Clark AM. Using critical realism in nursing and health research: promise and challenges. *Nurs Inq.* 2012;19(1):1-3.
25. McCabe EM, McDonald C, Connolly C, Lipman TH. Factors Associated With School Nurses' Self-Efficacy in Provision of Asthma Care and Performance of Asthma Management Behaviors. *J Sch Nurs.* 2021;37(5):353-362.
26. McCabe EM, McDonald C, Connolly C, Lipman TH. A Review of School Nurses' Self-Efficacy in Asthma Care. *J Sch Nurs.* 2019;35(1):15-26.
27. National Association of School Nurses. Framework for 21st

- Century School Nursing Practice: National Association of School Nurses. NASN Sch Nurse. 2016;31(1):45-53.
28. Robbins LB, Pfeiffer KA, Maier KS, Ladrig SM, Berg-Smith SM. Treatment fidelity of motivational interviewing delivered by a school nurse to increase girls' physical activity. *J Sch Nurs*. 2012;28(1):70-78.
 29. Yoder CM. School Nurses and Student Academic Outcomes: An Integrative Review. *J Sch Nurs*. 2020;36(1):49-60.
 30. Καπαρέλου, Α. Η ένταξη των ΑΜΕΑ στο σχολείο και η παρέμβαση του σχολικού νοσηλευτή. Πτυχιακή εργασία, Τμήμα Νοσηλευτικής, ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, 2018.
 31. World Health Organization. World health statistics 2008. World Health Organization.
 32. Schwend, K. A., Cluskey, M., & Cordell, M. Lifestyles and Goals of Homeless Male Shelter Users. *SAGE Open*, 2015; 5(1).
 33. McClanahan R, Weismuller PC. School nurses and care coordination for children with complex needs: an integrative review. *J Sch Nurs*. 2015;31(1):34-43.
 34. McCabe EM. School Nurses' Role in Self-Management, Anticipatory Guidance, and Advocacy for Students With Chronic Illness. *NASN Sch Nurse*. 2020;35(6):338-343.
 35. Isik E, Fredland NM, Young A, Schultz RJ. A School Nurse-Led Asthma Intervention for School-Age Children: A Randomized Control Trial to Improve Self-Management. *J Sch Nurs*. 2021;37(6):480-490.
 36. Jönsson J, Maltestam M, Tops AB, Garmy P. School Nurses' Experiences Working With Students With Mental Health Problems: A Qualitative Study. *J Sch Nurs*. 2019;35(3):203-209.
 37. Kaskoun J, McCabe E. Perceptions of School Nurses in Addressing Student Mental Health Concerns: An Integrative Review. *J Sch Nurs*. 2022;38(1):35-47.
 38. Lartey G, Sturgeon LP, Garrett-Wright D, Kabir UY, Eagle S. A Survey of School Nurses' Perceptions of Complementary, Alternative, and Integrative Therapies. *J Sch Nurs*. 2019;35(4):256-261.
 39. Wolfe LC, Maughan ED, Bergren MD. Introducing the 3S (Student-School Nurse-School Community) Model. *NASN Sch Nurse*. 2019;34(1):30-34.
 40. Silvestri, L.A., Clark, M.C. and Moonie, S.A. (2013) Using Logistic Regression to Investigate Self-Efficacy and the Predictors for National Council Licensure Examination Success for Baccalaureate Nursing Students. *Journal of Nursing Education and Practice*, 2013;3, 21-34.
 41. Van Ouytsel J, Walrave M, Ponnet K, Temple JR. Digital Forms of Dating Violence: What School Nurses Need to Know. *NASN Sch Nurse*. 2016;31(6):348-353.
 42. Bohnenkamp, J. H., Stephan, S. H., & Bobo, N. Supporting student mental health: The role of the school nurse in coordinated school mental health care. *Psychology in the Schools*, 2015; 52(7), 714-727.
 43. Caroli, D., & Pomante, L. International Bibliography of History of Education and Children's Literature (2014). *History of Education & Children's Literature*, X 2015; (2), 483-677.